СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА НАРЕБДА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 11 ОТ 2015 Г. ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО НА УЧЕНИЦИТЕ

№	Организация/потребител	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	**Национална асоциация на работещите с хора с увреждания съвместно с гражданска група от 285 родители на деца с обучителни затруднения (дислексия, диспараксия и дискалкулия) и експерти работещи с тях**	Във връзка с публикувания проект за изменение на Наредба № 11 от 2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците, насочвам Вашето внимание към следните три ключови аспекта, които изискват спешно разглеждане и нормативно уреждане в подкрепа на учениците със специфични обучителни трудности. • ***промени в начина на текущо изпитване в училище (1-12 клас) на децата с дислексия/ дисграфия /дискалкулия [1], които представляват разстройство на училищните умения/.*** • ***промени при изпитването (национално външно оценяване) и съответно приема на деца след 7 ми клас със състояние „ дислексия/ дисграфия//дискалкулия “ .*** • ***въвеждането на целенасочено обучение за всички учители (от 1. до 12. клас), с цел изграждане на капацитет за разпознаване на специфични обучителни трудности като дислексия, дисграфия и дискалкулия, особено в начален етап, където ранната идентификация и интервенция е ключова. Необходимо е и систематично обучение за прилагане на адаптирани методи на преподаване и оценяване, включително устни и проектни форми, използване на визуални и практико-ориентирани подходи, както и умения за създаване на подкрепяща учебна среда, съобразена с индивидуалните потребности на учениците.*** Към момента съществуващата практика е напълно дискриминационна спрямо децата с дислексия/дисграфия/дискалкулия , тъй като при текущото им писмено изпитване (контролни, класни и т.н.) по никакъв начин не се вземат предвид ограниченията, които налага това състояние. Европейската практика разпорежда при деца с увреждания да се изпитват устно, да им се дава повече време или да не се зачитат	Не е приложимо	Предложенията не се отнасят до Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 11, а част от тях се отнасят към Наредбата за приобщаващо образование от 2017 г. и към Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование.

правописните грешки ,ако изпитването е устно. (виж по – долу за подробна информация).

Единствено при полагане на писмени изпити за НВО учениците с дислексия имат право на 30% удължено време при полагането на тези изпити.

Тук идва и следващата дискриминационна практика спрямо децата с дислексия/ дисграфия/дискалкулия . Както знаете за да продължат след 7ми клас учениците кандидатстват на базата на бал формиран от срочните оценки в училище и резултатите по български език и математика на НВО. Ето и тази практика е напълно дискриминационна, тъй като дете с дислексия/диспраксия/дисграфия/дискалкулия никога няма да може изложи знанията си писмено в отличен вид, поради ограниченията на състоянието си.

Съществуващите и използвани в образователната сфера в момента в България практики относно децата с дислексия са в грубо и директно нарушение на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по-специално на чл. 24 – изрично посветен на образованието. Цитираната конвенция е ратифицирана България през 2012г., от която дата следва да се спазва и прилага.

- С настоящото заявление бих искала да инициирам промени в нормативната уредба относно децата с дислексия в следните насоки:

1. На първо място – да бъдат извършени ефективни **промени в начина на**

- **текущо изпитване в училище и**
- **провеждане на национално външно оценяване на децата с дислексия**,

като бъдат предприети следните конкретни стъпки при текущото изпитване и при националното външно оценяване:

Изпитване на ученика с дислексия **устно и/или проектно**, а не писмено.

Ученикът с дислексия да **не** чете на глас пред останалите съученици.

Провеждането на писмен изпит да се извърши с техническо устройство /компютър, таблет/ и да се използват текстообработващи/редактиращи софтуерни програми.

При оценяване на писмената работа да не се намаля оценката на ученика, заради пунктуацията и правописа му.

При провеждане на всяко текущо изпитване да се предостави поне 30% повече време за работа на ученика с дислексия.

Да се позволи използването на:

- калкулатор или отпечатано копие на таблиците за умножение и геометрични формули.
- таймери за проследяване на времето
- маркери за отбелязване на текст
- планери за проследяване на задачите
- графична хартия за организиране на математически задачи на лист.
- Изпитването да бъде извършено в стая, която не отвлича вниманието, ако е налице дефицит на вниманието.

2. На следващо място - **децата с дислексия да имат право да продължат обучението си след VII клас като деца със специални образователни потребности по смисъла на чл. 140 от Наредба за приобщаващо образование. Децата с дислексия да бъдат включени сред децата със специални образователни потребности, които на основание становище от регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование продължават обучението си в профили и специалности от професии, които са съобразени с**

индивидуалните им потребности и здравословното им състояние.

Професионалистите от съответния регионален център за подкрепа ще направят преценка на индивидуалните потребности, личните интереси, мотивацията и възможностите на децата с дислексия с цел продължаване на обучението им в подходящи профили или в специалности от професии. По този начин тези деца ще бъдат адекватно насочени към подходящ профил, съответно специалност от професия и ще бъдат дадени конкретни препоръки за изготвянето на индивидуалния учебен план, за адаптирането на учебната среда при необходимост и за подходящата форма на обучение на ученика.

Към настоящия момент, въпреки че децата с дислексия са деца със специални образователни потребности, те следва да кандидатстват по общия ред за прием в училища след завършен VII клас. По този начин са в едно изключително неблагоприятно положение, тъй като не се отчитат техните затруднения и се преценят индивидуалните им телущи и бъдещи потребности.

- Описаните промени са изключително важни и следва да бъдат разгледани сериозно и в кратки срокове. Тези методи се използват успешно от редица години в редица други държави членки на ЕС. Приемането и прилагането на тези промени ще отговори напълно на състоянието на децата и на обучителните им нужди. В допълнение те ще позволят пълноценната адаптацията, реалното им обучение, завършване на образователна степен и последващата им реализация на трудовия пазар и интеграция в обществото. Исканите промени ще позволят развитието на едни децата, които няма да бъдат обиждани, демотивирани и дискриминирани.

Следва да се подчертае, че с приемането и прилагането на описаните промени в сферата на обучението на деца с дислексия ще се постигне синхронизиране на българската правна рамка с тази, възприета в други държави членки на ЕС.

		• Изразявам изричното си желание във връзка с всички въпроси, повдигнати в настоящото заявление, за участие в работни срещи и обществени обсъждания и за предоставяне на допълнителна информация за изложените практики в други държави. • **Настоящото заявление е подкрепено от Синдиката на българските учители, правно становище , както и 285 родители и професионалисти съгласно наделжо подписан списък.** 1. [1] [1] В Международна класификация на болестите (МКБ-10) дислексията (Специфично разстройство на четенето) е включена в рубрика F80 – „Специфични разстройства на училищните умения“. Това са група разстройства, които не са причинени от неадекватно обучение в училище, както и не са резултат от умствено изоставане, не се дължат на мозъчна травма или прекарано мозъчно заболяване. Наред с дислексията, в рубрика F80 са включени още Специфично разстройство на правописа (дисграфия) и Специфично разстройство на аритметичните умения (дискалкулия).		
2.	**Теодора Георгиева**	Преди да изразя мнение, се запознах и внимателно анализирах публикуваните възражения срещу промените. Те се въртят основно около усещането за "несправедливост" към деца, които не са учили в математическа гимназия (МГ) между 4. и 7. клас. Това обаче е подвеждащо, защото не се отчитат обективните обстоятелства и показва непълно разбиране на проблема. Най-често идва от родители, които (с право и разбираемо!) желаят децата им да попаднат в добра и мотивираща среда след 7. клас. Истинският проблем обаче е, че в страната няма достатъчно училища с качествено обучение по математика. В София, например, местата са около 200, при много по-голям брой желаещи деца с интереси по математика. Но защо този недостиг трябва да се компенсира за сметка на вече приетите деца в СМГ от 4. клас? Останалите големи градове, доколкото съм ориентирана там нямат проблем с приема. В София проблемът е брой места спрямо брой население.	Не е приложимо	Предложението няма отношение към текста на Наредба №11, а единствено към ЗПУО

Приемният изпит в 4. клас е сред най-добре структурираните — включва разумно трудни задачи за ограничено време, което позволява реално отсяване на деца с интереси и знания по математика. Обикновено това са ученици, които са ходили на състезания и се вълнуват от математиката. Веднъж приети, те попадат в среда с отлични преподаватели (с малки изключения), здравословна конкуренция и поддържат много добро ниво по математика, а и по други предмети най-често. Логично е тези деца да прожължат в гимназията без прием, понеже те вече са били приети веднъж и е неразумно да бъдат вкарвани в излишни уроци и стрес за втори прием.

Четох доводи, че нивото на децата щяло да падне в резултат на това, че ще си продължат в 7ми клас без прием, че щели да се демотивират. Тези доводи обаче също не са обективни и обосновани. Нивото и мотивацията на децата в тази възраст е променлива величина и може да пада и да се качва във всеки един клас, между 4ти и 12ти. В СМГ рискът нивото и мотивацията да паднат е най-малък в сравнение с другите училища - заради отсяването в 4ти клас и болшинството учители там. Ако някой смята, че прием в 7ми клас гарантира ниво и мотивация до 12-ти, то той би следвало да обясни тогава по каква логика да няма приемен изпит всяка година от 7ми до 12ти клас. Приемните изпити не мотивират децата, ключът да извадим най-доброто от децата ни са мотивиращите учители и среда и именно натам следва да на насочени усилията, а не в измислени приемни изпити. Приемните изпити основно стресират и дори могат да демотивират някои деца. Много деца например в 7ми клас не ходят на състезания по математика, за да се готвят за прием. Уточнявам също, че децата се мотивират от различни учители т.е. няма гаранция кога какво ще мотовира едно дете. Но може да се предполжи, че приетите в 4ти клас, които искат да останат в училището и след 7ми клас, явно се чувстват добре в средата там, която е изискваща. А тези, които не са, избират следващо по-подходящо училище, където да се развиват и дават най-доброто от себе си.

Никой не смята, че децата извън СМГ нямат потенциал. Напротив — има много деца с интереси и способности по матемнатика, които остават извън тази система. Но решението не е да подлагаме вече приетите на втори прием. Решението е да се създадат нови паралелки в

други училища и дори нови училища с добро ниво на преподаване по математика. И то още след 4. клас. **Това обаче няма как да стане без учители. Затова истинското решение е държавата да започне да инвестира в мотивацията и обучението на преподаватели по математика. Още от Университета и след това непрекъснато подобряване на условията им пропорционално на годините опит. Всичко останало би било бягане и изкривяне на истинския проблем.**

Това е проблем от години и не се решава за 1 година. И не са виновни децата, приети от 4ти клас, за да се подлагат отново на изпит след няколко години (особено, когато е неадекватен критерий). Нито останалите, които дори не са кандидатствали в 4ти клас. А най-малко учителите, които дават уроци – позор е да се нападат учителите. При положение, че без тези школи в повечето случаи децата няма как да се доберат до добро преподаване на математика. Друг вариант са някои частни училища, но там таксите вече стават непосилни за много семейства, а качеството им не расте правопропорционално на таксите.

Имаше становище, че това ще увеличи броят на уроците в школи 4ти клас. Кой решава обаче кои уроци са по-полезни – тези по математика до 4ти клас или тези по БЕЛ за 7ми клас? Защото явно от уроци има нужда, тъй като МОН през годините е допуснал срив в образованбието. В СМГ децата ходят на уроци заради стремеж към 100 точки, за да си останат в училището, в което вече са били приети със смислен изпит - заучавайки формата на матурата и наисутявайки факти. В 4ти клас децата ходят на школите по математика, където имат досег с интересни задачи, надскачат нивото в училище и се развиват. И до там ли стигнахме, че да нападаме школите и уроците извън училищата – децата ни растат сега и при срива в образованието през годините, родители, учители и деца са намерили начин да поддържат нивото. Да се говори за това, как някои родители нямали възможност е лицемерно. Таксите в тези школи не са високи, а родителите, които не могат да си ги позволят имат друг по-сериозен проблем от приема в МГ. Държавата следва да се погрижи именно за този им проблем. А не да се сипят обвинения, срещу хората, които правят нещо и поддържат нивото. Нека МОН успее да мотивира учители по математика и вдигне нивото във всички училища. Тогава няма да има нужда да се справяме сами. Както

		между другото се справяме във всяка една сфера, в която държавата е абдикирала – образование, здравеопазване, инфраструктура, престъпност и т.н. Насочването на гнева на обществото към школите и СМГ е наистина абсурдно и жалко. Именно сампровъзгласилите се за експерти в образованието организаии, насяват това напрежение най много.		
3.	**Стоян Стратиев, Директор на СУ „Никола Вапцаров“, Пловдив**	1. Чл. 53, ал. 1 и чл. 62, ал. 11 си противоричат, което е объркващо при издаване на удостоверения за завършен начален етап. 2. В чл. 53, ал. 1 се разбира, че всички оценки получени като резултат от НВО се вписват в удостоверението, което се отменя в чл. 62, ал. 11.	Не се приема	Чл. 53, ал. 1 е въвеждащ (въвежда общото правило за вписване на оценките), а чл. 62, ал. 11 описва конкретно изключение.
4.	**Анатоли Андреев Старши учител по математика ПГРТО – Плевен**	Към настоящия момент Наредба № 11 не съдържа ясно разписани, обективни и проверими критерии за подбор на педагогическите специалисти, които участват в комисиите за проверка и оценяване на писмените работи от националното външно оценяване. Това създава предпоставки за субективизъм, неравнопоставеност между сертифицирани оценители и липса на прозрачност при прилагане на законодателството. В сегашната практика се наблюдава участие на лица с минимално съответствие между основната им специалност и предмета на оценяване, като това намалява качеството и доверието в процеса. Наличието на квалифицирани специалисти със завършено висше образование по съответния предмет и значителен педагогически стаж следва да бъде ясно установен водещ критерий. Във връзка с обявеното обществено обсъждане на проект за изменение и допълнение на Наредба № 11, предлагам нормативно допълнение към Раздел III: Организация и провеждане на националното външно оценяване, чрез включване на нов член 60а, имащ за цел да гарантира прозрачност, равнопоставеност и професионализъм при подбора на проверители за НВО. Предложен текст: Чл. 60а. (нов) (1) Подборът на педагогическите специалисти за участие в комисиите за проверка и оценяване на писмените работи от националното външно	Не се приема	Предложението не е обект на конкретните промени, публикувани за обсъждане.

		оценяване се извършва въз основа на обективно доказани факти и съгласно публично обявени критерии: 1. Притежавана образователна и професионална квалификация, съответстваща на учебния предмет; 2. Валиден сертификат за оценител, издаден от Министерството на образованието и науката или от оправомощен от него орган; 3. Педагогически стаж и опит в преподаването по съответния предмет в системата на училищното образование; 4. Доказани резултати и отговорно участие в предходни проверки – коефициент получен от арбитрираните работи, спрямо общия брой проверени работи (когато е приложимо); 5. Равномерно разпределение на участието на оценителите на принципа на ротация, с цел гарантиране на равнопоставеност. (2) Регионалните управления на образованието водят и поддържат актуален регистър на: 1. Всички сертифицирани специалисти за съответния предмет; 2. Състава на комисиите по години; 3. Участието на всеки специалист в комисии през последните 3 учебни години. (3) Едно и също лице не може да участва в комисии за проверка на НВО в повече от две последователни години, освен с изрично мотивирана необходимост, поради липса на достатъчен брой сертифицирани специалисти, и с одобрение от Министерството на образованието и науката. Очаквани резултати: Предложената редакция ще гарантира прилагането на еднакви правила във всички регионални управления и обвързване на подбора с обективни критерии, което ще доведе до: • По-голяма прозрачност и доверие в организацията и провеждането на националното външно оценяване; • Справедливо разпределение на ангажираността между всички сертифицирани специалисти и мотивиране за повишаване на квалификацията; • Ограничаване на субективизма и фаворизирането, които компрометират качеството на проверките; • Повишаване на професионалния стандарт и увереността на педагогическата общност, че вложените лични усилия и средства за квалификация имат реална тежест;		

		• По-ясна отчетност и проследимост на процеса, включително чрез електронен регистър на специалистите и комисиите. Считам, че това би допринесло за устойчиво подобряване на качеството на образователния процес и за по-висока легитимност на резултатите от националните изпити.		